

Riigikogu riigikaitsekomisjoni istungi protokoll nr 236

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 28. september 2026

Algus 11.10, lõpp 12.22

Juhataja: Peeter Tali (esimees)

Protokollija: Irene Kiil (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Andres Sutt, Toomas Uiho

Komisjoni ametnikud: Aivar Engel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Külli Jõgeda (nõunik)

Puudusid: Raimond Kaljulaid, Priit Sibul ja Kristo Enn Vaga

Kutsutud: Riigikogu liige Varro Vooglaid (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Riigikogu liikme Varro Vooglaidu algatatud riigikaitseaduse täiendamise seaduse (tuumarelvade Eestis viibimine) eelnõu (960 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Riigikaitsekomisjoni esimehe Peeter Tali ja nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli lähetamine k.a 4.–6. novembril Dublinis toimuvale Euroopa Liidu parlamentidevahelisele ühise kaitse-, välis- ja julgeolekupoliitika konverentsile
4. Riigikaitsekomisjoni esimehe Peeter Tali lähetamine Brüsselis k.a 26. oktoobril toimuvale NATO Parlamentaarse Assamblee parlamentide delegatsioonide juhtide ja NATO parlamentide riigikaitsekomisjonide esimeeste ühiskohtumisele
5. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu riigikaitsekomisjoni nädala (28.09.2026-04.10.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäeval, 28.09.2026 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Riigikogu liikme Varro Vooglaidu algatatud riigikaitseaduse täiendamise seaduse (tuumarelvade Eestis viibimine) eelnõu (960 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Riigikaitsekomisjoni esimehe Peeter Tali ja nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli lähetamine k.a 4.–6. novembril Dublinis toimuvale Euroopa Liidu parlamentidevahelisele ühise kaitse-, välis- ja julgeolekupoliitika konverentsile
4. Riigikaitsekomisjoni esimehe Peeter Tali lähetamine Brüsselis k.a 26. oktoobril toimuvale NATO Parlamentaarse Assamblee parlamentide delegatsioonide juhtide ja NATO parlamentide riigikaitsekomisjonide esimeeste ühiskohtumisele
5. Info ja muud küsimused

Komisjoni väljasõiduistung teisipäeval, 29.09.2026 kell 15.00

1. Riigikontrolli kontrolliaruande "Riigi 2025. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus" Kaitseväge kohta käiv osa

Kohtumine kolmapäeval, 30.09.2026 kell 14.15

1. Riigikaitsekomisjoni esimees Peeter Tali kohtub Norra Kuningriigi suursaadikuga Eestis Juliana Baffoega

Komisjoni istung neljapäeval, 1.10.2026 kell 14.00

1. Kaitsevärke värbamisest

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Andres Sutt, Peeter Tali, Toomas Uibo).

2. Riigikogu liikme Varro Vooglaiu algatatud riigikaitseseaduse täiendamise seaduse (tuumarelvade Eestis viibimine) eelnõu (960 SE) esimese lugemise ettevalmistamine Varro Vooglaid tutvustas eelnõu. Eelnõu algataja sõnul on eelnõu eesmärk tagada, et parlamentaarses demokraatias otsustaks Riigikogu, kas ja millistel tingimustel võib Eesti territooriumil viibida tuumarelv. Kehtivates seadustes ei ole selgelt sätestatud, kes sellise otsuse teeb, mistõttu võib praeguse korra järgi jääda otsustusõigus valitsusele. Eelnõuga tehakse ettepanek täiendada riigikaitseseadust §-ga 36¹, mille kohaselt oleks tuumarelvade Eesti territooriumile toomine, seal hoidmine või muu viibimine rahuajal lubatud üksnes Riigikogu otsuse alusel ja selles sätestatud tingimustel. Eelnõu ei keela tuumarelvade paigutamist Eestisse ei rahu- ega sõjaajal. Kõneleja märkis, et muudetav riigikaitseseadus kaotab kehtivuse juba käesoleva nädala lõpus, kuid see ei vähenda tema hinnangul küsimuse sisulist tähtsust ega vajadust seda arutada. Kaitseministeeriumi 20.07.2026 nr 5-1/26/15-5 [arvamuse](#) kohaselt võib eelnõu ja sellega kaasnev avalik debatt kahjustada NATO tuumaheidutuse ühtsust ning raskendada tuumarelvade kiiret paigutamist Eestisse. Kõneleja peab seda vastuväidet problemaatiliseks, kuna tema hinnangul peaks parlamentaarse demokraatia ja Riigikogu otsustusõiguse põhimõtte olema olulisem kui praktilised kaalutlused, mis võimaldaksid selliseid otsuseid teha parlamendist mööda minnes. Kõneleja tõi esile ka A. Engeli [arvamuses](#) käsitletud küsimuse, kas NATO liikmesusest tuleneb Eestile automaatselt kohustus lubada oma territooriumile tuumarelvade. V. Vooglaiu hinnangul ei tulene NATO liikmesusest sellist kohustust. Teisalt, A. Engeli arvamuse kohaselt võib tuumarelvade paigutamine Eestisse eeldada riikidevahelist kokkulepet. Sellisel juhul ei oleks Riigikogust võimalik mööda minna, kui tegemist on välislepinguga, millega Eesti võtab endale sõjalisi või varalisi kohustusi, sest sellised lepingud kuuluvad Riigikogus ratifitseerimisele.

Toomas Uibo sõnul tekib dilemma demokraatliku läbipaistvuse ja riigi julgeoleku vahel. Ühest küljest peaksid kodanikud olema informeeritud, teisalt võib liigne avalikustamine nõrgestada riigi kaitsevõimet. Kuidas näeb eelnõu algataja nende kahe põhimõtte tasakaalustamist?

Varro Vooglaiu arvates peaks parlamentaarse demokraatia põhimõttest lähtudes olema seadusandlikus raamistikus selgelt sätestatud, kas ja millistel tingimustel võib tuumarelvade Eestisse paigutada. Küsimus ei ole kogu teabe avalikustamises, vaid selles, et otsustamise põhimõtted ja kord oleksid seaduses selgelt määratletud. Vastasel juhul võivad liigne salastatus ja ulatuslik otsustusvabadus viia korruptiivsete otsusteni.

Meelis Kiili arvates võiks Eesti tuumaheidutuse kujundamisel võtta arvesse Soome ja Norra kogemusi.

Peeter Tali sõnul on tuumaheidutuse eesmärk see, et tuumasõda ei tuleks.

Alar Laneman sõnas, et eelnõu tekstis on fraas „Eesti Vabariigi territooriumil viibimine on

rahuajal lubatud”. Kõneleja arvates võib olla olukord, kus ametlikult on rahuaeg, kuid tegelikult käib hübriidsõda, madala intensiivsusega konflikt vms. Kuidas on fikseeritud, et me ei piiraks oma võimalusi Eesti riiki kaitsta, sealhulgas näiteks tuumarelvade toomisega?

Varro Vooglaid rõhutas vajadust kaaluda rahu- ja sõjaaja erinevat regulatsiooni. Ta juhtis tähelepanu sellele, et riigikaitsele otsuseid ei pruugita alati teha Eesti julgeolekuhuvidest lähtuvalt. Tuumarelvade paigutamine Eestisse võib tema hinnangul suurendada julgeolekuohtu, s.o Venemaa võimalikku reaktsiooni.

Mati Raidma tõstas küsimuse, kuidas määratleda õiguslikult „rahuaega“, sealhulgas riigikaitsele kriisi olukorras, ning kuidas peaks olema reguleeritud tegevus mitterahuajal. M. Raidma arvates võib praegune rahuaja tõlgendusruum olla liiga lai.

Varro Vooglaid sõnul lähtus ta eeldusest, et kui on sõjaseisukord, siis on sõjaseisukord, ja kui ei ole sõjaseisukord, siis on rahuaeg. Sõja ajal peaks täitevvõimul olema kiireks tegutsemiseks avaram tegevusvabadus, kuigi selle ulatus jääb arutelu küsimuseks. Varro Vooglaid nõustus, et sõnastust saab täpsustada.

Andres Sutt rõhutas, et oht on idapiiri taga ning küsimus on selles, millised heidutusmeetmed on kohased, et Venemaa ei suudaks oma ambitsioone teostada. Tumaheidutus on üks osanendest heidutusmeetmetest.

Varro Vooglaid rääkis Venemaa tuumadoktriinis öeldust. Kui Eestisse paigutatakse tuumarelvad, siis venelased käsitlevad seda tõenäoliselt talumatu strateegilise julgeolekuohuna ja võivad astuda samme, et seda julgeolekuohtu kõrvaldada.

Andres Suti hinnangul ei saa Venemaa ähvardustele toetudes loobuda Eestis liitlasvägede kohalolust ega oma kaitsevõimekuse arendamisest. Ta märkis, et samad riskid kehtiksid ka juhul, kui NATO tuumarelvad paikneksid näiteks Soomes või Lätis.

Varro Vooglaid arvates peab mõtlema sellele, millised asjaolud võivad sellise stsenaariumi teostumise tõenäosust suurendada või vähendada.

Leo Kunnas sõnas, et algatatud eelnõu rakendada ei saa, kuna peagi jõustub uus kriisolukorra ja riigikaitseseadus. Tema sõnul tuleb arutada, kas säilitada strateegiline ambivalentsus seoses tumaheidutusega ning kujundada Prantsusmaa pakutud alternatiivse tumaheidutuse suhtes ühine lähenemine. Ta peab oluliseks, et Põhjamaad ja Balti riigid leiaksid võimalikult ühtse seisukoha ning soovib esmalt koguda ministriumilt ja teistelt riikidelt infot.

Varro Vooglaid küsis A. Engelilt eelnõu menetluskäigu kohta kui riigikaitseseadus kaotab k.a 1. oktoobril kehtivuse. Kas Riigikogu saab kehtetu seaduse muutmise eelnõu menetleda või langeb see automaatselt menetlusest välja?

Aivar Engel selgitas menetluskäiku. Eelnõu ei lange automaatselt menetlusest välja, kuid algataja saab selle soovi korral tagasi võtta. Juhtivkomisjon peab eelnõuga seoses tegema seaduses ettenähtud menetluslikud otsused.

Varro Vooglaid sõnas, et kaalub eelnõu tagasivõtmist, ning vastas L. Kunnase kommentaarile, et strateegiline ambivalentsus võib olla vastuolus õigusriigi põhimõttega, kuna annab täitevvõimule liiga suure otsustusvabaduse. Tema hinnangul oleks Põhjamaa-Balti riikidel mõistlik tegutseda ühiselt. Prantsusmaa tumaheidutuse puhul kahtleb ta, kas Prantsusmaa suudaks oma tuumarelvi realselt piirkonna riikidesse paigutada.

Leo Kunnase sõnul ei ole Prantsusmaal enam maismaalt käivitata vaid tuumarakette, kuid riigil on tuumaallveelaevad ja tuumarelvastusega lennukid. Seetõttu ei ole Prantsusmaal võimalik rahuajal tuumarakette Eesti territooriumile paigutada.

Meelis Kiili sõnul on eelnõu keskne küsimus, kes otsustab tuumarelva Eestisse paigutamise üle. Tema sõnul võib tuumarelv Eestisse jõuda ka ilma eraldi kokkuleppeta, näiteks tuumarelva kandva lennuki maandumisel Eesti territooriumil. Ta tõstas küsimuse, kas pärast uue seaduse jõustumist saab sama küsimuse kohta esitada uue eelnõu ning kas riigikaitse- ja õiguskomisjon peaks senisest selgemalt määratlema, millal on rahu ja millal sõda.

Andres Suti sõnul on Soome ja Leedu Prantsusmaa tuumaheidutuse algatusega juba liitunud ja Eestis on teemat arutatud. Tema hinnangul on väikeriigi huvides kuuluda tuumaheidutuse „vihmavarjude“ alla ning Prantsusmaa tuumavõimekus on reaalselt toimiv ja regulaarselt testitav. A. Suti arvates tuleks teemat arutada, kuid ei ole kindel, kas seda peaks täiendavalt seadusega reguleerima.

Vladimir Arhipov tõstas repliigi korras küsimuse, kas tuumarelvade paigutamine Eestisse suurendaks või vähendaks Eesti julgeolekut ning kas Prantsusmaa tuumaheidutuse toimimiseks peab tuumarelv paiknema mandril või võib see asuda ka merel.

Peeter Tali selgitas, et Eestis viibivad kolme NATO tuumariigi – USA, Ühendkuningriigi ja Prantsusmaa – sõjaväelased, kelle kohalolu toimib heidutusena. Tema sõnul peaks Eesti hoidma strateegilist ebamäärasust ega avalikustama, milliseid relvasüsteeme Eesti või liitlased vajadusel kasutaksid. Ta peab oluliseks põhimõtet, et Eesti kaitseks kasutatakse kõiki vajalikke vahendeid. Sõja ja rahu küsimuses leiab ta, et otsustamine kuulub parlamendi pädevusse ning vajadusel tuleks arutada ka põhiseaduse muutmist seoses sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni väljakuulutamise. Samuti toetab ta NB8+ formaadis koostööd, kuhu on kaasatud ka Poola ja Saksamaa, ning peab oluliseks, et riigid kujundaksid tuumaheidutuse küsimuses ühise lähenemise. Ta tõi näiteks Ottawa konventsioonist väljumise.

Varro Vooglaiu arvates tuumarelvade rahuaegne paigutamine Eestisse ei suurendaks Eesti kaitset. Ta tõi näiteks Kuuba ning rõhutas, et oluline on hinnata iga sammu tegelikku mõju Eesti julgeolekule.

Peeter Tali sõnul ei ole näha, et Eestisse hakataks tuumarelvi paigutama, ning tema hinnangul oleks selline samm strateegiliselt ebamõistlik. Samuti peab ta meelevaldseks tuumarelvade paigutamise seostamist võimaliku korruptsiooniga ning rõhutab, et poliitikute, ametnike ja sõjaväelaste eesmärk on Eesti kaitsmine, mitte korruptsioon.

Enn Eesmaa tõstas küsimuse Soome seisukoha kohta seoses tuumarelvade paigutamisega Soome territooriumile.

Aivar Engeli sõnul otsustas Eduskunta loobuda piirangust, mis keelas riigi territooriumile paigutada tuumarelva.

Alar Laneman rõhutas, et otsused peavad olema demokraatlike põhimõtetega kooskõlas ja lähtuma Eesti huvidest. Samuti juhtis ta tähelepanu Venemaa sõjalisele doktriinile ja tuumaahvarduste kasutamisele teise poole otsustusprotsessi mõjutamiseks.

Mati Raidma tegi ettepaneku lisada komisjoni töökavva aruteluteemadena tuumaheidutus ja koostöö regionaalses raamistikus.

Varro Vooglaiu sõnul võiks seadus ette näha mitteavaliku riigikaitsekomisjoni arutelu

formaadi, et säiliks parlamentaarne kontroll ja välditaks olukorda, kus otsused tehakse täitevvõimu tasandil.

Peeter Tali arvates ei peaks tuumarelvade käsitlema erandliku relvasüsteemina ega laskma Venemaa tuumaahvardustel mõjutada Eesti kaitseotsuseid. Tema hinnangul on strateegiline määramatus oluline ning konkreetsete relvasüsteemide paigutamise üle ei peaks avalikult arutlema. P. Tali sõnas, et ei ole näha vajadust tuumarelvade Eestisse paigutamiseks, kuid praktilisi küsimusi tekitaks näiteks tuumarelvade kandva lennuki maandumine Eestis. P. Tali tegi ettepaneku teha eelnõu kohta menetluslikud otsused.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 14.10.2026 (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Andres Sutt, Peeter Tali, Toomas Uibo).

2.2. Teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Andres Sutt, Peeter Tali, Toomas Uibo).

2.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Peeter Tali (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Andres Sutt, Peeter Tali, Toomas Uibo).

3. Riigikaitsekomisjoni esimehe Peeter Tali ja nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli lähetamine k.a 4.–6. novembril Dublinis toimuvale Euroopa Liidu parlamentidevahelisele ühise kaitse-, välis- ja julgeolekupoliitika konverentsile

Otsustati:

3.1. Lähetada (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Andres Sutt, Peeter Tali, Toomas Uibo).

3.2. Lähetuskulud katta riigikaitsekomisjoni välislähetuste eelarvest (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Andres Sutt, Peeter Tali, Toomas Uibo).

4. Riigikaitsekomisjoni esimehe Peeter Tali lähetamine Brüsselis k.a 26. oktoobril toimuvale NATO Parlamentaarse Assamblee parlamentide delegatsioonide juhtide ja NATO parlamentide riigikaitsekomisjonide esimeeste ühiskohtumisele

Otsustati:

4.1. Lähetada (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Andres Sutt, Peeter Tali, Toomas Uibo).

4.2. Lähetuskulud katta riigikaitsekomisjoni välislähetuste eelarvest (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Andres Sutt, Peeter Tali, Toomas Uibo).

5. Info ja muud küsimused

Peeter Tali ja Enn Eesmaa andsid ülevaate riigikaitsekomisjoni delegatsiooni töövisiidist Soome Vabariiki k.a 24.–25.09.

(allkirjastatud digitaalselt)
Peeter Tali
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Irene Kiil
protokollija